

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 grudnia 2015 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II C 366/15 z powództwa J. W. (1) przeciwko I. W. (1), G. R., E. C. i B. B. o zapłatę kwot po 3656,25 zł odsetkami ustawowymi od dnia 8 grudnia 2012 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w punkcie 1 uwzględnił powództwo w zakresie obowiązku zapłaty przez każdego z pozwanych kwot po 1500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 maja 2015 roku do dnia zapłaty, w punkcie 2 oddalił powództwo w pozostałej części, natomiast w punkcie 3 odstąpił od obciążenia pozwanych kosztami procesu.

Powyższy wyrok został wydany w wyniku dokonania przez Sąd Rejonowy następujących ustaleń faktycznych. Pozwani są spadkobiercami z udziałami po 1/4 M. W., zmarłej w dniu 20 lipca 2012 roku. Mężem M. W. był J. W. (2), zmarły w dniu 9 marca 2004 roku. Spadkobiercami J. W. (2) są jego żona M. W. (1) w 1/2 części oraz bratankowie J. W. (1) i I. W. (2) po 1/4 części. W trakcie trwania małżeństwa J. i M. W. M. W. (1) uzyskała przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. (...) w Ł.. Wkład mieszkaniowy związany z tym prawem pokrył 27,33% kosztów budowy lokalu. Po śmierci J. W. (2), w dniu 10 sierpnia 2007 roku, M. W. (1), której wówczas nadal przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do wyżej opisanego lokalu, wystąpiła do spółdzielni mieszkaniowej z wnioskiem o przekształcenie tego prawa w prawo odrębnej własności lokalu. Wniosek ten został przez spółdzielnię mieszkaniową uwzględniony, gdyż spółdzielnia ustanowiła na rzecz M. W. odrębną własność wyżej opisanego lokalu mieszkalnego. Po śmierci M. W. jej spadkobiercy sprzedali lokal mieszkalny przy ul. (...) w Ł. za kwotę 117.000 zł, która odpowiadała wartości rynkowej tego lokalu.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo powoda podlega uwzględnieniu jedynie w zakresie wynikającym z dokonanego przez pozwanych w toku procesu uznania powództwa w zakresie kwot po 1500 zł przez każdego z pozwanych. Sąd pierwszej instancji rozstrzygnięcie sprawy oparł na obowiązującej w dacie otwarcia spadku po J. W. (2) treści art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. nr 4 z 2001 roku, poz. 27). Z uwagi na treść tego przepisu Sąd Rejonowy przyjął, że z chwilą śmierci J. W. (2) spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł. przypadło w całości małżonce zmarłego, tj. M. W. (1). Z kolei z uwagi na treść art. 14 ust. 2 wyżej przywołanej ustawy spadkobiercom J. W. (2) przysługiwało w stosunku do M. W. roszczenie pieniężne związane z rozliczeniem wkładu mieszkaniowego związanego z wyżej opisanym prawem do lokalu. Sąd Rejonowy uznał, że wysokość tego roszczenia pieniężnego należało ustalić na podstawie przepisów obowiązujących w dacie śmierci J. W. (2), tj. w dniu 9 marca 2004 roku. Z tego względu sąd pierwszej instancji oparł się na ówczesnej treści art. 11 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i uznał, że spadkobiercom J. W. (2) (w tym powodowi) przysługuje w stosunku do spadkobierców M. W. roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej ułamkowej części wkładu mieszkaniowego zwaloryzowanego według wartości rynkowej lokalu. Skoro wkład mieszkaniowy pokrył 27,33 % kosztów budowy przedmiotowego lokalu, a wartość rynkowa lokalu wynosiła 117.000 zł, łączna wysokość zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego została przez Sąd Rejonowy ustalona na 31.976,10 zł. Powodowi w stosunku do każdego z pozwanych przysługuje roszczenie o zapłatę 1/32 (1/4 x 1/8) tej kwoty, co daje sumę po 1000 zł od każdego z pozwanych. Sąd Rejonowy przyjął jednak, że skoro pozwani uznali powództwo w większej wysokości (tj. co do kwot po 1500 zł), to w tej właśnie części podlega ono uwzględnieniu.

W zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach za opóźnienie w zapłacie należności głównej Sąd Rejonowy przyjął, że stan opóźnienia po stronie pozwanych zaistniał dopiero po doręczeniu im odpisów pozwu w sprawie niniejszej, tj. począwszy od dnia złożenia przez pozwanych odpowiedzi na pozew, co nastąpiło 8 maja 2015 roku.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Rejonowy odstąpił od obciążenia pozwanych kosztami procesu.

(wyrok k. 90; uzasadnienie k. 91-94)

Apelację od wyżej opisanego wyroku w części oddalającej powództwo złożył powód.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych przez przyjęcie, że do wyliczenia wartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego należy przyjąć jedynie 27,33% pełnych kosztów budowy opisanego w pozwie lokalu oraz art. 455 k.c. w związku z art. 481 k.c. przez przyjęcie, że złożenie przez J. W. (1) wniosku o dział spadku ze sprecyzowanym roszczeniem pieniężnym dotyczącym rozliczenia wkładu mieszkaniowego nie stanowiło jednoznacznego wezwania pozwanych do zapłaty,
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 227 k.p.c. w związku z art. 278 k.p.c., przez oddalenie wniosku powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu szacunku nieruchomości na okoliczność wartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości.

(apelacja k. 101-106)

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji powoda.

(odpowiedź na apelację k. 110-113)

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 10 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w Łodzi zawiesił postępowanie apelacyjne w stosunku do pozwanego B. B., z uwagi na jego zgon w dniu 30 maja 2016 roku.

(postanowienie w protokole rozprawy z dnia 10 czerwca 2016 roku)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda w odniesieniu do wyroku Sądu Rejonowego w zakresie dotyczącym I. W. (1), G. R. i E. C. jest zasadna jedynie w części.

Wyrok sądu pierwszej instancji został wydany na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, które to ustalenia Sąd Okręgowy w pełni podziela, przy czym ustalenia te wymagały jedynie uzupełnienia w zakresie dotyczącym dat doręczenia I. W. (1), G. R. i E. C. odpisów wniosku w poprzednio prowadzonym przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pod sygn. akt II Ns 2951/12 postępowaniu w przedmiocie działu spadku po J. W. (2). Z akt tej ostatniej sprawy, załączonych do akt sprawy niniejszej, wynika, że odpis wniosku o dział spadku złożonego w tej sprawie przez J. W. (1) został doręczony G. R. jw. dniu 13 listopada 2013 roku (k. 97 akt sprawy), natomiast E. C. i I. W. (1) w dniu 14 listopada 2013 roku (k. 109 i 110 akt sprawy). Wniosek o dział spadku po J. W. (2) złożony w sprawie II Ns 2951/12 przez J. W. (1) zawierał stanowisko wnioskodawcy, zgodnie z którym w skład spadku wchodzi wkład mieszkaniowy związany ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w Ł. o wartości 117.000 zł i wniosek o przyznanie tego wkładu spadkobiercom M. W. ze splatą od każdego z nich na rzecz J. W. (1) w wysokości po 3657 zł.

Stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie w sposób prawidłowy zastosował przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. nr 4 z 2001 roku, poz. 27). W szczególności, prawidłowy jest pogląd sądu pierwszej instancji co do tego, że dla ustalenia wysokości przysługującego powodowi wobec pozwanych roszczenia konieczne jest zastosowanie przepisów prawa obowiązujących w dacie śmierci J. W. (2), tj. w dniu 9 marca 2004 roku, a nie późniejszego brzmienia przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Z uwagi na treść art. 14 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przyjęć należy, że z chwilą śmierci J. W. (2) powstało po stronie spadkobierców tej osoby w stosunku do M. W. (2), jako osoby, na którą z mocy prawa przeszło spółdzielcze lokatorskie prawo do wyżej opisanego lokalu, roszczenie o zapłatę odpowiedniej części zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego (por. wywód zawarty w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 13 maja 2009 r., IV CSK 19/09). Słuszny jest pogląd Sądu Rejonowego mówiący o tym, że dla ustalenia wysokości tego roszczenia spadkobierców J. W. (2) w stosunku do spadkobierców M. W. decydujące znaczenie ma treść tych przepisów ustawy

o spółdzielniach mieszkaniowych, które obowiązywały w dacie powstania roszczenia (tj. w dniu 9 marca 2004 roku), tj. ówczesna treść art. 11 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, który stanowił o tym, że spółdzielnia zwraca osobie uprawnionej wniesiony wkład mieszkaniowy albo jego część, zwaloryzowane według wartości rynkowej lokalu. Ówczesne obowiązujące przepisy nie przewidywały natomiast żadnego przypadku, w którym spółdzielnia mieszkaniowa miałaby zwracać osobie, której uprzednio przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do danego lokalu, równowartość pełnej wartości rynkowej tego lokalu (tj. równowartość prawa własności lokalu). Wobec powyższego, Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że podstawą dla ustalenia wysokości roszczeń powoda wobec każdego z pozwanych stanowi zwaloryzowany wkład mieszkaniowy obliczony jako iloczyn wartości rynkowej lokalu (117.000 zł) oraz współczynnika określającego, w jakim stopniu wkład ten pokrył całkowite koszty budowy lokalu (27,33%).

W tym miejscu podkreślić należy, że słuszne było stanowisko Sądu Rejonowego co do tego, iż zbędne jest w niniejszej sprawie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność wartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego. Art. 278 § 1 k.p.c. wymaga przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego właściwej specjalności tylko wówczas, gdy dla ustalenia pewnych okoliczności konieczne jest odwołanie się do wiadomości specjalnych, tj. do szczegółowych danych lub metod wynikających z określonej dyscypliny naukowej lub technicznej. Skoro nie była przedmiotem sporu między stronami procesu – czego nie kwestionowano także w apelacji – ani wartość rynkowa wyżej opisanego lokalu ani wysokość współczynnika określającego, w jakim stopniu wkład mieszkaniowy pokrył całkowite koszty budowy tego lokalu, to dla zastosowania wynikającej z obowiązującej na datę powstania roszczenia powoda metody waloryzacji wkładu mieszkaniowego nie były potrzebne żadne wiadomości specjalne a jedynie znajomość podstawowych działań matematycznych. Apelujący nie przywołał żadnych okoliczności, których uwzględnienie dla ustalenia wartości zwaloryzowanego wkładu mieszkaniowego w niniejszej sprawie wymagałoby wiadomości specjalnych z zakresu szacowania nieruchomości.

Dodać należy, że błędny jest pogląd apelującego, jakoby wysokość jego roszczenia w stosunku do powoda należało ustalić jako ułamkową część pełnej wartości rynkowej lokalu. Swoją opinię powód uzasadnił poprzez wskazanie, że M. W. (1), tj. poprzedniczka prawna pozwanych, bez ponoszenia jakichkolwiek dodatkowych kosztów związanych z budową lokalu już po śmierci J. W. (2) dokonała przekształcenia spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu w odrębne prawo własności, co nastąpiło w 2007 roku, na gruncie wówczas obowiązujących przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Wyżej przywołany pogląd powoda jest błędny dlatego, że skoro roszczenie pieniężne powoda w stosunku do pozwanych powstało już z chwilą śmierci J. W. (2) (tj. w 2004 roku), to zgodnie z zasadą niedziałania prawa wstecz (wynikającą w szczególności z art. 3 k.c.) późniejsze zmiany treści przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych – w szczególności zmiana regulacji ustawowej dotyczącej wysokości kwot wypłacanych przez spółdzielnię mieszkaniową po wygaśnięciu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego – nie mogły mieć wpływu na treść i wysokość tego roszczenia.

Z tych względów brak było podstaw do przyjęcia, że zawarte w wyroku sądu pierwszej instancji rozstrzygnięcie dotyczące wysokości należności głównej powinno podlegać zmianie na niekorzyść pozwanych.

Apelacja powoda jest natomiast częściowo zasadna w zakresie dotyczącym zawartego w zaskarżonym wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek za opóźnienie. Z uwagi na treść art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. należało przyjąć, że opóźnienie po stronie pozwanych w zapłacie należności głównej w kwocie po 1500 zł powstało już w dniu następnym po doręczeniu każdemu z pozwanych odpisów wniosku o dział spadku po J. W. (2), co oznacza, że G. R. popadła w stan opóźnienia w dniu 14 listopada 2013 roku, a pozostałe pozwane w dniu następnym. Zaznaczyć należy, że już w wyżej opisanym wniosku o dział spadku J. W. (1) sprecyzował co do wysokości i podstawy faktycznej swoje żądanie wobec każdego z pozwanych dotyczące rozliczenia się przez nich z wkładu mieszkaniowego związanego ze spółdzielczym lokatorskim prawem do wyżej opisanego lokalu. Oznacza to, że już od daty doręczenia im odpisu wniosku w wyżej wskazanej sprawie każdy z pozwanych powinien był zaspokoić roszczenie powoda w części, w jakiej było ono zasadne. Okoliczność polegająca na tym, że postępowanie w przedmiocie wniosku o dział spadku po J. W. (2) zakończyło się oddaleniem tego wniosku z uwagi na uznanie przez sąd rozpoznający tę sprawę, że na datę orzekania nie istnieją już składniki spadku, a roszczenie związane z rozliczeniem wkładu mieszkaniowego powinno być dochodzone w trybie procesowym, nie ma wpływu na wyżej sformułowany pogląd dotyczący stanu

opóźnienia po stronie pozwanych, gdyż wniosek o dział spadku po J. W. (2) poza tym, że zainicjował postępowanie sądowe o dokonanie działu spadku, był także równoznaczny z wezwaniem pozwanych będących uczestnikami tamtego postępowania do rozliczenia się z powodem z tytułu wkładu mieszkaniowego. Brak takiego rozliczenia, chociażby w zakresie kwoty ostatecznie niespornej (tj. uznanej przez każdego z pozwanych w niniejszej sprawie kwoty 1500 zł), skutkowało powstaniem po stronie pozwanych opóźnienia, co z kolei rodzi obowiązek zapłaty przez każdą z pozwanych odsetek ustawowych za opóźnienie poczynszy od dnia następującego po doręczeniu jej odpisu wniosku o dział spadku po J. W. (2).

Wskazać należy, że poczynszy od dnia 1 stycznia 2016 roku w miejsce poprzednio obowiązującego jednolitego pojęcia odsetek ustawowych wprowadzono w art. 481 § 2 k.c. dodatkową kategorię odsetek ustawowych za opóźnienie, co należało uwzględnić w treści wyroku sądu drugiej instancji, jako sądu dokonującego merytorycznego rozstrzygnięcia sporu w zakresie objętym apelacją.

Wobec powyższego, na podstawie 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok w zakresie dotyczącym pozwanych I. W. (1), G. R. i E. C. podlegał zmianie jedynie w zakresie dotyczącym odsetek od należności głównej. W pozostałym zakresie apelacja powoda odnosząca się do wyroku sądu pierwszej instancji wydanego przeciwko I. W. (1), G. R. i E. C. na podstawie art. 385 k.p.c., podlegała oddaleniu.

Pełnomocnikowi z urzędu powoda należało przyznać wynagrodzenie za reprezentowanie powoda w postępowaniu apelacyjnym, przy czym wysokość tego wynagrodzenia należało ustalić biorąc pod uwagę odrębnie wartość przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdej z wyżej wymienionych pozwanych (po 2156,25 zł). Wysokość należnego pełnomocnikowi powoda za reprezentowanie go w postępowaniu apelacyjnym w odniesieniu do roszczeń skierowanych do każdej z pozwanych wynosi po 300 zł, co ponadto podlega powiększeniu o stawkę podatku od towarów i usług (23%), a łącznie daje kwotę 1107 zł (900 zł x 1,23), którą ustalono na podstawie § 13 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 6 pkt. 3 i § 2 obowiązującego jeszcze w dacie rozpoczęcia postępowania w drugiej instancji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 461). Przepisy tego ostatniego rozporządzenia znajdują zastosowanie w sprawie niniejszej na podstawie § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800).